

## Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 11 juni 1943 kl. 5 e. m.

*Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner  
avseende förordningen om allmän omsättningsskatt.*

(1:a avd.)

Till bevillningsutskottet hava hänvisats följande motioner, avseende förordningen om allmän omsättningsskatt, nämligen:

1) de likalydande motionerna nr 122 i första kammaren av herrar *Sylwan* och *Velander* och nr 174 i andra kammaren av herr *Henriksson*, vari hemställt, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning med förslag till sådana tillägg och ändringar i lagstiftningen om allmän omsättningsskatt, att nu rådande osäkerhet och ojämnhet i tillämpningen av nämnda lagstiftning måtte undanröjas»; samt

2) de likalydande motionerna nr 167 i första kammaren av herr *Linderot* och nr 247 i andra kammaren av herr *Hagberg* i Luleå m. fl., vari hemställt, »att riksdagen måtte besluta att avskaffa den allmänna omsättningsskatten».

Beträffande motiveringen för de i motionerna framlagda förslagen får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna.

Enligt 1 § förordningen den 13 december 1940 (nr 1000) om allmän omsättningsskatt skall sådan skatt utgå till staten vid yrkesmässig försäljning av varor från butik eller därmed likartat försäljningsställe eller i restaurang-, pensionat-, kafé- och konditorirörelse (1 § a) och b)), vid yrkesmässig försäljning av butikshandelsvaror i andra än nu nämnda fall, dock att, vid annan försäljning än å auktion, skatt ej skall utgå när försäljningen sker till återförsäljare (1 § c)), vid yrkesmässig försäljning av varor, som icke äro att hänföra till butikshandelsvaror men som äro avsedda för någons personliga bruk och bekvämlighet eller eljest ämnade att utgöra någons personliga lösöegendom, dock att, vid annan försäljning än å auktion, skatt ej skall utgå när försäljningen sker till återförsäljare (1 § d)), ävensom vid förfärdigande, på beställning av annan än återförsäljare, av butikshandelsvaror eller varor som avses under 1 § d), så ock vid utförande av ändrings-, förbättrings-, underhålls- eller rengöringsarbete å sådana varor, allt under förutsättning att arbetet yrkesmässigt verkställs av företagare med fast driftställe för näringsverksamhet och att arbetet faller inom området för nämnda verksamhet (1 § f)). På framställning av skattskyldig, vilken enligt lag är skyldig föra handels-

böcker, äger länsstyrelsen medgiva, att från skatteplikt i fall som avses i 1 § a) skola undantagas varor, vilka icke äro att hänföra till butikshandelsvaror (2 § 2 mom.). Har rörelseidkare för omsättning eller bearbetning eller för förbrukning såsom material i rörelsen inköpt skattepliktiga varor under sådana förhållanden, att vederlaget vid inköpet av varorna skall ingå i skattepliktig omsättning för mottagaren av vederlaget, må rörelseidkaren vid beräkning av sin skattepliktiga omsättning göra avdrag för sålunda utgivet vederlag (4 § 2 mom.).

I punkt 4 a) av anvisningarna till 1 § sägs bland annat följande. Inom vissa branscher förekommer ofta, att ett och samma företag bedriver såväl butikshandel för försäljning direkt till allmänheten som ock försäljning till återförsäljare. I dylikt fall må, under förutsättning att i bokföringen göres klar åtskillnad mellan de båda verksamhetsgrenarna, vardera verksamheten i skattehänseende behandlas efter därför gällande regler. Eljest måste hela rörelsen behandlas efter de strängare reglerna för butikshandeln, innebärande att skatteplikt inträder även vid försäljning till återförsäljare. I punkt 4 c) av samma anvisningar stadgas bland annat, att vid tillämpning av nämnda förordning skall som återförsäljare anses endast den, som bedriver återförsäljningen yrkesmässigt. Med återförsäljare likställes sådan producent av varor, som inköper eller eljest anskaffar varor för bearbetning eller förbrukning i rörelse.

I de likalydande motionerna I: 122 och II: 174 har till stöd för det däri framställda yrkandet anförts bland annat följande.

Beskattningen till omsättningsskatt vore behäftad med stora olägenheter. Vid 1941 års riksdag hade visserligen genomförts vissa ändringar i fråga om exemplifieringen å butikshandelsvaror, varjämte nya bestämmelser införts dels rörande försäljning å auktion, dels ock beträffande centrala omsättningsskattenämndens befogenheter. Vidare hade Kungl. Maj:t år 1942 föranstaltat om viss översyn av omsättningsskatten, varvid denna översyn dock begränsats till vissa frågor rörande kontrollen vid skattens utgörande även som beträffande taxering till sådan skatt. Genom numera vunna erfarenheter vore emellertid tydligt, att reformkraven måste gå vida längre och svårigen kunde tillgodoses utan en allmän teknisk översyn.

De sakliga anmärkningar, som nu framkommit, syntes i stort sett kunna grupperas under tre olika rubriker. Vad först beträffade skattens tillämpningsområde, den objektiva skatteplikten, hade gränsdragningen mellan »butikshandelsvaror» och »icke-butikshandelsvaror» visat sig mindre lycklig i det att själva underlaget därför, butiksbegreppet, helt måst skjutas å sido. I samband därmed hade urvalet av skattefria och skattepliktiga varor särskilt inom vissa branscher såsom inom järnhandeln och den grafiska industrien blivit synnerligen godtyckligt med därav följande betänkliga återverkningar på en riktig uppbörd, redovisning och kontroll vid beskattningen. Vidare hade betydande svårigheter uppstått vid bestämmandet av den subjektiva skattskyldigheten, särskilt i fråga om s. k. bortlämningsarbeten samt vid blandade

reparationsarbeten och nytillverkning. Slutligen hade avsevärda olägenheter framträtt å en rad speciella områden, vilka krävde ett tillrättaläggande av motsvarande art.

*Skattens objekt.* Vid närmare eftersyn torde kunna ifrågasättas, huruvida icke butiksvarubegreppet, såsom förhållandena utvecklats sig, fått en i tillämpningen långt mera underordnad betydelse än dess centrala ställning i skatteförfattningen angåve. Såsom omsättningsskatten utformats hade den objektiva skatteplikten primärt knutits till begreppet »butik», i det att allt som såldes från butik principiellt vore underkastat skatt. I anslutning härtill och som skydd för butiks försäljningen hade med denna utformning sedermera blivit nödvändigt att sekundärt införa begreppet butikshandelsvara. Då emellertid alla varor, som såldes i »butik», icke kunde hänföras till »butikshandelsvaror» hade kravet på att skydda handelns normala vägar i sin ordning tvingat till att vidtaga en uppmjukning även av det primära butiks begreppet. Enligt 2 § 2 mom. omsättningsskatteförordningen hade sålunda länsstyrelse medgivits möjlighet att under vissa villkor fritaga försäljning av icke-butikshandelsvaror från skatt vid försäljning i butik. Numera torde kunna konstateras, att sedan meddelandet av dylika dispenser närmast blivit en ren formalitet, begreppet »butik» förlorat reell och i vart fall primär betydelse för skattepliktens utformning.

Med denna ändring i butiks begreppets ställning torde emellertid följa att det därav avhängiga begreppet »butikshandelsvara» även måste i motsvarande mån modifieras. Urvalet av skattepliktiga varor borde därvid kunna revideras antingen genom utvidgningar eller inskränkningar på sådant sätt, att såväl skattens uttagning och redovisning som kontrollen däröver kunde väsentligen underlättas och förenklas. Skulle detta syftemål vinnas, syntes detta i regel påkalla, att samtliga icke särskilt undantagna varor eller varukategorier gjordes skattepliktiga.

*Skattens subjekt.* Vad därefter anginge frågan om vem som skulle erlägga omsättningsskatt föreläge även här betydande inadvartenser och oklarheter. För den svenska omsättningsskatten vore grundläggande, att skatten uttoges endast en gång, nämligen vid varans övergång till den slutlige konsumenten. Genom den tolkning efter ordalydelsen, som centrala omsättningsskattenämnden givit bestämmelserna i 1 § f) omsättningsskatteförordningen, hade emellertid ett avsteg gjorts från denna princip. Enligt denna tolkning skulle skatt utgå vid arbeten, som hade karaktär av ändrings-, förbättrings-, underhålls- eller rengöringsarbeten, även då arbetet avsåg en beställning rörelseidkare emellan. I det praktiska livet förekomme ofta sådana fall, t. ex. då en affär mottog ett föremål för reparation eller rengöring och därefter för detta arbete anlidade en fristående verkstad, eller då en bilverkstad för liknande ändamål anlidade en specialverkstad o. s. v. I dylika fall skulle enligt nämnda tolkning skatt uttagas mellan verkstaden och affären, mellan specialverkstaden och bilverkstaden. Redan i och för sig gäve detta förfarande anledning till många komplikationer och mycket arbete. Men det bleve än mera tillkrånglat därigenom att skatt enligt angivna regler endast skulle utgå i fråga om repara-

tionsarbeten men ej vid arbeten å nya varor eller i dylikt sammanhang försålt material. Tydligt vore emellertid att denna beskattning ur praktiska och finansiella synpunkter saknade betydelse, så mycket mer som den uppenbart vore ägnad att äventyra de skattskyldigas lojala medverkan vid skattens uttagande samt deras respekt för beskattningen i övrigt. På denna punkt torde rättelse lämpligen kunna ske därigenom att ett å viss vara utfört arbete i beskattningshänseende likställdes med varan själv samt att skatt därvid endast uttoges av konsumenten.

En likaledes onödig gränsdragning förekomme vidare då personer, vilka utförde dylika ändrings- och reparationsarbeten, icke tillerkänts ställning som producenter i omsättningsskatteförordningens mening. Den fråga det här gällde vore sålunda, huruvida dessa personer vid sina materialinköp skulle anses som återförsäljare. Beträffande detta spörsmål hade centrala omsättningsskattenämnden med hänvisning bl. a. till punkt 4 c) av anvisningarna till 1 § omsättningsskatteförordningen uttalat, att där angivna bestämmelser icke medgåve en dylik tolkning. Genom de många svårigheter och komplikationer, som därigenom tillkommit, hade behovet av en lagändring på denna punkt blivit trängande. I de fall då den i 4 § 2 mom. nämnda förordning stadgade avdragsrätten icke kunde utnyttjas, bleve resultatet särskilt besvärande för en enskild företagare, som vid inköp av sitt material fått erlägga omsättningsskatt, i konkurrensen med ett närbesläktat företag, som inköpt sitt material fritt från skatt. Den största olägenheten med gränsdragningen mellan nytillverkning och reparationsarbete vore emellertid, att denna gränsdragning för den enskilde ofta vore mycket svår att göra och därför gäve anledning till osäkerhet i tillämpningen och svårigheter vid kontrollen.

Beträffande här berörda oegentligheter i fråga om återförsäljarbegreppet torde sålunda gälla, att rättelse däri jämförelsevis lätt torde kunna vinnas genom att med återförsäljare jämställa alla företagare, vilkas verksamhet avsåge försäljning av eller arbeten å varor. Vida svårare torde däremot vara att komma till rätta med återförsäljarproblemet i vad det avsåge de s. k. fastighetshantverkarna, d. v. s. smeder, målare, glasmästare, elektriker och rörledningsentreprenörer. För ett tillrättaliggande av här berörda svårigheter torde olika möjligheter kunna tänkas, antingen så att omsättningsskattenämnden finge befogenhet att utarbeta fasta schabloner för dessa yrkesgrupper, eller så att företagen individuellt klassificerades i särskilda register.

*Diverse tekniska förbättringar.* Utom nu berörda mera generella spörsmål hade vidare uppkommit vissa detaljfrågor, vilka tarvade rättelse. Ett sådant problem gällde den förskjutning av distributionsvägarna, som kunde uppkomma, då en i och för sig skattepliktig vara försåldes till en producent för att därefter ingå i en skattefri vara. Ett exempel härpå erbjöde byggnadsbeslag, dörrlås m. m., vilka regelmässigt försåldes av järnhandeln till byggmästare, men nu, delvis under inverkan av omsättningsskatten, alltmer börjat levereras i samband med snickerifabrikernas försäljning av dörrar och fönsterbågar. Att inom den nuvarande förordningens ram på ett tillfredsställande sätt lösa denna fråga vore måhända ogörligt. Som en möjlighet torde likväl

kunna ifrågasättas, att centrala omsättningsskattenämnden tillades befogenhet att vid uppdelning av varor i skattepliktiga och skattefria göra sådan ändring i skatteplikten, som kunde vara erforderlig för att distributionsvägarna icke skulle rubbas.

Ett annat specialfall gällde försäljningen av bröd från butik i förening med servering. Enligt gällande bestämmelser gällde härvid, att försäljning av bröd vore skattefri men servering därav skattepliktig. Centrala omsättningsskattenämnden hade beträffande detta fall uttalat, att de i anvisningarna punkt 4 a) till 1 § omsättningsskatteförordningen givna reglerna för blandad engros- och detaljförsäljning analogivis borde äga tillämpning, och att skatt sålunda borde utgå å hela försäljningen, därest ej i redovisningen klar åtskillnad kunde göras mellan det ena och det andra slagets försäljning. Då dylik butiks-försäljning av bröd i förening med servering vore vanligt förekommande, torde det vara tydligt, att en lösning enligt nu angivna regler kunde leda till föga önskvärda resultat. Även här förelåge sålunda behov av en efter praktiska förhållanden anpassad lösning.

Slutligen hade avsevärda komplikationer visat sig uppkomma vid beskattningen av från utlandet importerade varor. Behov av tillrättaläggande syntes i nämnda avseende föreligga. I viss mån gällde detsamma i fråga om leveranser av förnödenhets- och utrustningsartiklar för fartyg i utländsk trafik, i det att skatteplikten i dessa fall för närvarande förefölle oklar.

I proposition nr 288 till innevarande års riksdag ha föreslagits vissa ändringar i förordningen om allmän omsättningsskatt. I sitt yttrande till statsrådsprotokollet i ärendet har föredragande *departementschefen* anfört bland annat följande:

»1942 års omsättningsskattesakkunniga ha i ett den 28 januari 1943 dagtecknat betänkande framlagt förslag till bl. a. ändringar i förordningen om allmän omsättningsskatt. Detta förslag, som innebär bl. a. att taxeringen till allmän omsättningsskatt skall överflyttas från beskattningsnämnderna till omsättningsskatteavdelningarna vid länsstyrelserna, äger nära samband med det av beskattningsorganisationssakkunniga den 25 november 1942 framlagda förslaget till ändrad organisation av beskattningsnämnderna och förstärkning av landskontorens arbetskraft m. m. Då sistnämnda förslag alltjämt är under övertvägande inom finansdepartementet och proposition i ämnet icke kommer att framläggas vid nu pågående riksdagssession, är ej heller ett slutligt ståndpunktstagande till omsättningsskattesakkunnigas förslag för närvarande möjligt.»

I de likalydande motionerna I: 167 och II: 247 föreslås, att omsättningsskatten skall avskaffas. Då de statsfinansiella och andra skäl, som motiverade skattens införande, alltjämt föreligga, får utskottet avstyrka bifall till motionerna.

*Utskottet.*

Vad angår de likalydande motionerna I: 122 och II: 174, vari hemställts om utredning rörande vissa tillägg och ändringar i lagstiftningen om omsätt-

ningsskatt, får utskottet anföra följande. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen hava 1942 års omsättningsskattesakkunniga framlagt förslag till bl. a. ändringar i förordningen om allmän omsättningsskatt, vilket förslag för närvarande är under övervägande inom finansdepartementet. Med hänsyn härtill anser utskottet anledning icke föreligga att nu i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning i ifrågavarande ämne. Då de i motionerna berörda frågorna äro av sådan art, att desamma synas påkalla uppmärksamhet, förutsätter emellertid utskottet, att Kungl. Maj:t vid den fortsatta behandlingen av nyssnämnda förslag tager hänsyn till de i motionerna framförda synpunkterna, i den mån så befinnes böra ske.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att de likalydande motionerna I: 167 av herr Linderot och II: 247 av herr Hagberg i Luleå m. fl. om avskaffande av omsättningsskatten icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

2) att de likalydande motionerna I: 122 av herrar Sylwan och Velander och II: 174 av herr Henriksson om utredning rörande vissa tillägg och ändringar i lagstiftningen om allmän omsättningsskatt icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 juni 1943.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

---

#### Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bärq, Elon Andersson, Axel Ivar Anderson, Sjö-dahl, Egnell, Frans Ericson, friherre Lagerfelt, Velander, Eklund* och *Herman Ericsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Hagberg* i Malmö, *Olsson* i Gävle, *Orgård, Sandberg, Falk, Kilbom, Henriksson, Sundström* i Skövde, *Ohlsson* i Kastlösa och *Andersson* i Vigelsbo.

#### Reservation

av herrar *Velander* och *Henriksson*.

---